

Pirkanmaan alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2026-2029

Kehittämispäällikkö Mari Lahtinen

Sisältö

- **Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (HYTE) Pirkanmaalla**
- **Pirkanmaan alueellinen hyvinvointisuunnitelmakokonaisuus**
- **Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Pirkanmaan hyvinvointialueen (Pirha) strategiassa**
  - Tärkeintä ihminen
  - Vaikuttavat palvelut
  - Hyvinvoivat työntekijät
  - Toimiva yhteistyö
- **Hyvinvointisuunnitelman painopisteet ja tavoitteet**
  1. Yksilöllisten hyvinvointia edistävien valintojen mahdollistaminen
  2. Aktiivisen elämäntavan edistäminen
  3. Mielen hyvinvoinnin edistäminen ja tukeminen
  4. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen
  5. Arjen turvallisuuden lisääminen ja hyvinvointia edistävä elinympäristö
- **Suunnitelmakauden toimenpiteet**
  - Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa hyvinvointia ja terveyttä edistämällä
  - Mielenterveyteen vaikuttavia tekoja
  - Kohtaamispaikkatoimintaa laajassa yhteistyössä
  - Elintapaohjauksesta tukea arjen valintoihin
  - Luontohyvinvointia yhteydestä luontoon
  - Hyvinvointia kulttuurista
  - Lapset, nuoret ja aikuiset digimaailmassa
  - Turvallisuusyhteistyöllä vakautta arkeen
  - Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tiedolla johtaminen Pirkanmaalla
  - Alueellisten toimijoiden yhteinen viesti
  - Vaikuttavaa yhdyspintatyötä HYTE-kertoimen kannustamana
- **Hyvinvointisuunnitelman toimeenpano ja seuranta**
- **Suunnitelmapäivityksen valmistelu**
- **Lähteet**

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (HYTE) Pirkanmaalla

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämällä ennalta ehkäistään kansansairauksia ja sosiaalisia haasteita, tuetaan terveellisiä elintapoja ja väestön toimintakykyä, ehkäistään päihteiden käyttöä sekä vähennetään tapaturmia.

Pirkanmaan alueellisen hyvinvointikertomus ja –suunnitelma 2023-2026 suunnitelmaosio päivitettiin vuosille 2026-2029. Suunnitelma rakentuu alueen kuntien, kolmannen sektorin ja muiden toimijoiden yhteiselle tavoitteelle edistää pirkanmaalaisten asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä.

Suunnitelmaan nostetut toimenpiteet pohjautuvat yhdessä tunnistettuihin ilmiöihin ja dataan pirkanmaalaisten hyvinvoinnista. Suunnitelmatyön käynnisti Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvottelu 16.5.2025.

Tulevina vuosina HYTE-työllä haetaan ratkaisuja etenkin yhdenvertaisuuteen ja osallisuuteen, mielenterveysongelmiin, liikkumattomuuteen ja turvattomuuden tunteeseen.

HYTE-työn voima ja vaikuttavuus syntyy alueen toimijoiden yhteisen tekemisen kautta, hyödyntäen kunkin asiantuntemusta, resursseja ja vahvuuksia. Yhteistyön edellytyksenä on toimijoiden välinen arvostus ja luottamus, joka syntyy tekojen kautta.

Pirkanmaan hyvinvointialueen strategian kärjet konkretisoituvat osaltaan hyvinvointisuunnitelman toimenpiteiden kautta, joita tarkennetaan vuosittain käytännön toimiksi HYTE-neuvotteluissa. Toimenpiteitä viedään Pirhassa strategian toimeenpanon kehittämistoimiksi, talousarvion sitoviksi toimenpiteiksi sekä palvelulinjojen erillisohjelmien toimenpiteiksi.

Pirkanmaan alueellinen hyvinvointisuunnitelmakokonaisuus

- Pirkanmaan alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma
  - Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma
  - Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma
  - Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
    - Liite: Neuvolasuunnitelma
    - Liite: Opiskeluhoitosuunnitelma
  - Väkivallan ehkäisyn toimenpideohjelma
  - Pirkanmaan alueellinen kulttuurihyvinvointisuunnitelma

Lakisääteisen alueellisen hyvinvointikertomus ja –suunnitelma -asiakirjan lisäksi Pirhassa suunnitelmakokonaisuuteen kuuluvat väkivallan ehkäisyn toimenpideohjelma ja alueellinen kulttuurihyvinvointisuunnitelma, joka päivitetään pitemmälle aikajaksolle vuoden 2026 aikana.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Pirhan strategiassa

Strategiavalmistelussa hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen nousi sekä henkilöstö- että asukaskyselyssä yhdeksi tärkeimmistä painopisteistä. Seuraavilla sivuilla on kuvattu hyte-työn kiinnittymistä strategian neljään kärkeen.

Visio

Pirkanmaalaiset saavat oikeat palvelut oikeaan aikaan

Strategian
kärjet

Tärkeintä
ihminen

Vaikuttavat
palvelut

Hyvinvoivat
työntekijät

Toimiva
yhteistyö

Missio

Sinun hyvinvointisi on yhteinen tehtävämme, olemme sinua varten

Arvot

Ihmisläheisyys

Luottamus

Vastuullisuus

Yhdenvertaisuus

Pirkanmaan
hyvinvointialue

Hyvinvointisuunnitelman kiinnittyminen strategiakärkeen 1:

Tärkeintä ihminen

- Pirkanmaalla asuu noin puoli miljoonaa ihmistä iloineen ja murheineen. Arkea voivat haastaa terveyshuolet, taloudelliset ongelmat, lähisuhteissa koettu väkivalta, sosiaalisten verkostojen puute tai vallitseva maailmantilanne.
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen luo arjen turvallisuutta. Mielen ja kehon hyvinvoinnin vahvistaminen on tärkeää meille kaikille, olipa lähtötilanne mikä tahansa. Jos omaehtoiseen aktiivisuuteen ei löydy voimavaroja, on tukea saatavilla alueen hyte-toimijoilta.
- Pirhan Vammaispoliittinen ohjelma (Vampo) nostaa esiin saavutettavuuden ja esteettömyyden teemoja vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi. Ohjelman toimenpidesuosituksia noudattamalla edistetään samalla kaikkien pirkanmaalaisten arvokasta kohtaamista ja arjessa selviytymistä – siitä nauttimistakin. Vampon toteuttaminen on kaikkien yhteinen tehtävä.

Hyvinvointisuunnitelman kiinnittyminen strategiakärkeen 2:

Vaikuttavat palvelut

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on määritellyt hyvinvointialueille HYTE-kertoimen, joka koostuu kuudesta prosessi-indikaattorista ja viidestä tulosindikaattorista. Indikaattorit kertovat hyte-työn vaikuttavuudesta alueella. Etenkin tulosindikaattoreissa on asioita, kuten NEET-nuorten tai mielenterveyshäiriöiden vuoksi työkyvyttömien määrä, joiden eteen tehtävä työ vaatii kaikkien sidosryhmien panostusta.
- Pirhan palveluissa asukkaita, asiakkaita ja potilaita kohdataan sosiaali- ja terveystalvelujen neljällä palvelulinjalla sekä pelastus- ja ensihoitopalveluissa. HYTE-työ on vaikuttavinta silloin, kun hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen huomioidaan kokonaisvaltaisesti. Tämä edellyttää ammattilaisilta taitoa ottaa puheeksi vaikeitakin asioita ja toisaalta kohdattavalta henkilöltä rohkeutta ja luottamusta keskustella kipeistäkin asioista. On tärkeää nostaa esiin myös hyvinvointia ja osallisuutta edistävät ja ylläpitävät asiat sekä muut arjen voimavaroja vahvistavat tekijät.

**Pirkanmaan
hyvinvointialue**

HYTE-kertoimessa NEET-nuori on määritelty ei työssä, koulutuksessa eikä asevelvollisuutta suorittamassa olevaksi 18–24-vuotiaaksi (% ikäluokasta).

Hyvinvointisuunnitelman kiinnittyminen strategiakärkeen 3:

Hyvinvoivat työntekijät

- Pirkanmaan hyvinvointialueella on noin 20 000 työntekijää, joista suurin osa on myös maakunnan asukkaita.
- Pirhan vaikuttamis- ja luottamustehtävissä toimii yhteensä noin sataviisikymmentä henkilöä.
- Hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet koskevat myös Pirhan työntekijöitä sekä muita hyvinvointialueen eteen työtään tekeviä henkilöitä.
- Sosiaali- ja terveystalveissa, pelastus- ja ensihoitopalveissa tai muissa Pirhan tehtävissä ammattilaisena toimiminen ei ole suojatekijä terveyttä ja hyvinvointia uhkaaville riskitekijöille. Meistä jokainen tarvitsee elämänsä aikana omaa hyvinvointiaan ja terveyttään tukevia omaehtoisia tai muun toimijan tarjoamia toimenpiteitä.

Hyvinvointisuunnitelman kiinnittyminen strategiakärkeen 4:

Toimiva yhteistyö

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on lakisääteisesti hyvinvointialueen ja kuntien yhteinen tehtävä. Pirkanmaan 23 kunnan hyvinvointikoordinaattorit ovat suora ja tärkeä yhteys asukkaiden arkeen paikallisesti.
- Kolmannen sektorin rooli sekä kuntien että hyvinvointialueen hyte-työn kumppanina on merkittävä. Yhdistykset, järjestöt ja seurakunnat kohtaavat suurimman osan pirkanmaalaisista näiden eri elämänvaiheissa. Vaikuttavaa yhteistyötä edistetään muun muassa Perhekeskusverkostossa ja Järjestöyhteistyöryhmässä.
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvottelut, alueen hyvinvointikoordinaattoreiden tapaamiset ja kuntakohtaiset hyte-työryhmät muodostavat yhdessä sopimisen, suunnittelun ja tekemisen rakennetta. Yhteisen tilannekuvan rakentamisen ja tietojohdamisen vahvistamisen odotetaan lisäävän systemaattisen, tietoon pohjautuvan yhteistyön suunnitelmallisuutta ja pitkäjänteisyyttä.

Painopisteet ja tavoitteet

Seuraavilla sivuilla on kuvattu suunnitelman viisi painopistettä ja niille määritellyt tavoitteet. Painopisteet ja tavoitteet on määritelty alkuperäisen suunnitelman valmistelussa vuonna 2023 ja osin muokattu päivityksen yhteydessä 2025-2026.

Painopisteet

1. Yksilöllisten hyvinvointia edistävien valintojen mahdollistaminen
2. Aktiivisen elämäntavan edistäminen
3. Mielen hyvinvoinnin edistäminen ja tukeminen
4. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen
5. Arjen turvallisuuden lisääminen ja hyvinvointia edistävä elinympäristö

1. Yksilöllisten hyvinvointia edistävien valintojen mahdollistaminen

1.1 Tarjoamme asiakasryhmät huomioiden eri tavoin, ymmärrettävästi ja saavutettavasti tietoa hyvinvointia edistävistä valinnoista ja helpotamme niiden tekemistä arjen ympäristössä

1.2 Puutumme riskitekijöihin varhaisessa vaiheessa (tunnistaminen, puheeksi ottaminen, koulutus ja tieto, toimintamallit, vastuut)

1.3 Tarjoamme ja kehitämme matalan kynnyksen ohjausta ja neuvontaa sekä edistämme saavutettavien hyvinvointia tukevien palveluiden tarjonnan kehittymistä koko hyvinvointialueella

2. Aktiivisen elämäntavan edistäminen

2.1 Mahdollistamme saavutettavaa ja esteetöntä liikkumista ja kulttuurista osallistumista sekä tuemme arkiaktiivisuutta

2.2 Edistämme liikuntaneuvontaa ja -ohjausta sekä vahvistamme kulttuuriosallisuutta ja -aktiivisuutta hyvinvointialueen, kuntien ja kulttuuritoimijoiden tiiviissä yhteistyössä

2.3 Hyvinvointialueen kaikissa palveluissa tunnistamme, otamme puheeksi ja ohjaamme liikuntaneuvontaan sekä hyvinvointia tukevien kulttuuripalvelujen pariin

3. Mielen hyvinvoinnin edistäminen ja tukeminen

3.1 Vahvistamme mielen hyvinvointia tukevien toimintamallien käyttöä sekä mielen hyvinvointia tukevaa osaamista kaikessa toiminnassa

3.2 Kehitämme matalan kynnyksen palveluita ja lisäämme niiden saavutettavuutta

3.3 Tuemme pirkanmaalaisia tekemään arjessa päihteettömyyttä tukevia valintoja

4. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen

4.1 Kehitämme osallisuuden ja yhteisöllisyyden rakenteita, toimintatapoja, vaikuttamiskanavia, eri väestöryhmien osallisuuteen liittyvää tiedonkeruuta sekä saavutettavaa viestintää

4.2 Tuemme pirkanmaalaisia osallistumaan oman ja lähiyhteisönsä hyvinvoinnin edistämiseen ja ohjaamme tarvittaessa tarkoituksen mukaisiin palveluihin, toimintoihin ja tapahtumiin

4.3 Teemme yhteistyötä eri järjestöjen kanssa osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisäämiseksi

5. Arjen turvallisuuden lisääminen ja hyvinvointia edistävä elinympäristö

5.1 Luomme hyvinvointia ja terveyttä edistäviä turvallisia lähiympäristöjä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa

5.2 Tunnistamme väkivaltariskin ja hyödynnämme monialaista arviointia sekä konsultaatio- ja tukirakenteita

5.3 Lisäämme alueellista turvallisuusyhteistyötä hyvinvointialueen, viranomaisten, kuntien ja järjestöjen kanssa

Suunnitelmakauden 2026-2029 toimenpiteet

Toimenpiteet on määritelty yhteistyössä kuntien ja kolmannen sektorin edustajien kanssa, pohjautuen HYTE-neuvottelun 16.5.2025 tilanne-kuvaan ja alueellisiin ilmiöihin sekä vaikuttamis- ja luottamustoimielinten ohjaukseen. Suunnitelmakauden yhdyspinnoille sijoittuvien toimenpiteiden konkretiaan vienti sovitaan vuosittain HYTE-neuvotteluissa.

Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa hyvinvointia ja terveyttä edistämällä

- Hyvinvointi kuuluu kaikille asukkaille ja ammattilaisille, ikään, sukupuoleen, vammaisuuteen, henkilön taustaan tai muihin ominaisuuksiin katsomatta. Hyte-työn lähtökohtainen itseisarvo on jokaisen ihmisen kohtaaminen yhdenvertaisesti ja yksilöllistä itsemääräämisoikeutta kunnioittaen.
- Pirkanmaalla edistetään hyvinvointialueen vammaispoliittisen ohjelman tunnettuutta ja sen vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuuteen tähtäävien toimenpidesuosittelusten toteutumista. Ohjelmassa todetaan, että ”hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet ja toimenpiteet ovat kattavia silloin, kun vammaisten ja muiden erityisryhmien tarpeet otetaan huomioon osana koko väestölle ja hyvinvointialueen asiakaskunnalle suunnattua perustoimintaa.”
- Hyvinvointialue on laatinut lain vaatiman henkilöstöä koskevan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman, mutta Pirkanmaan asukkaita koskevaa vastaavaa suunnitelmaa ei vielä käynnistyneen valtuustokauden alussa ole olemassa.

Mielenterveyteen vaikuttavia tekoja

- Mielenterveyttä tuetaan kaikessa ehkäisevässä ja edistävässä hyte-työssä. Liikunta, ravitseminen, lepo, osallisuus, kulttuuri – kaikki vaikuttaa mielen ja kehon kokonaisuutena toimivan ihmisen mielenterveyteen. Ehkäisevässä työssä mielenterveyttä tarkastellaan neljän tuulen mallin mukaisesti ilmiönä, johon voi liittyä päihteiden käyttöä, väkivaltaa ja/tai rahapelaamista.
- Mielenterveysvaikutusten arviointi (MIVA) on Pirhassa osana päätösvaikutusten arviointia. Sen tarkoituksena on tunnistaa ja ennakoida päätösten vaikutuksia mielenterveyteen sekä yksilö- että yhteisötasolla. Arviointi tukee hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä, ja sen avulla voidaan edistää ennaltaehkäisevää työtä, vähentää mielenterveyden ongelmien kasautumista ja lisätä yhteiskunnan resilienssiä.
- Aluehallintoviraston ohjauskirjeessä keväällä 2025 todettiin, että "Hyvinvointialueiden on tuettava kuntia, jotta kunnat voivat vahvistaa mielenterveyttä suojaavia tekijöitä palveluissaan ja ehkäistä mielenterveyden häiriöiden syntyä. Aluehallintovirastot katsovat, että masennuksen yleisyyden seuranta ja raportointi on olennainen osa kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä."

Kohtaamispaikkatoimintaa laajassa yhteistyössä

- Hyvinvointialueen matalan kynnyksen kohtaamispaikkatoimijoita ovat lähitorit, perhekeskukset ja yhteisösosiaalityö. Pirha tarjoaa kohtaamispaikoissa ohjausta ja neuvontaa. Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä edistävää kohtaamispaikkatoimintaa, kuten erilaisia ryhmiä ja tapahtumia, järjestetään yhteistyössä kuntien ja kolmannen sektorin kanssa.
- Järjestöjen toteuttamaa matalan kynnyksen kohtaamispaikkatoimintaa tuetaan muun muassa järjestöavustuksilla ja tilojen käytön mahdollistamisella. Pirhan tilojen laajempaa avaamista ei-kaupallisten toimijoiden käyttöön on lähdetty valmistelemaan.
- Kohtaamispaikkatoiminnassa huomioidaan saavutettavuus ja tilojen esteettömyys. Toiminnan tulisi edistää tasa-arvoa ja syrjimättömyyttä ja toteuttaa turvallisen tilan periaatteita.
- Kunnissa tapahtuvalla kohtaamispaikkatoiminnalla pyritään vastaamaan paikalliseen tarpeeseen yhteistyössä järjestöjen kanssa. Toiminta on parhaimmillaan terveyttä edistävää ja ongelmia ennaltaehkäisevää hyte-työtä, joka muodostaa monitoimijaista, yhteisöllistä turvaverkkoa asukkaiden arjen tukemisessa.

Elintapaohjauksesta tukea arjen valintoihin

- Elintapaohjaus on hyte-työn ytimessä tapahtuvaa ohjausta, neuvontaa ja viestintää, jolla pyritään edistämään yksilö- ja väestötasolla terveellisiä elintapoja. Siihen voi kuulua terveyttä edistävän ravitsemuksen tukeminen, liikunnan tai kulttuurin lisääminen, stressin hallinta, riittävä uni ja riskikäyttäytymisen, kuten tupakoinnin ja liiallisen alkoholinkäytön, välttäminen.
- Ammattilaisia tuetaan elintapaohjaukseen antamalla välineitä puheeksiottoon, jotta syntyy vaikuttavia kohtaamisia ja interventioita. Tavoitteena on auttaa henkilöitä omaksumaan tapoja ja käyttäytymistä, jotka voivat parantaa terveyttä ja hyvinvointia, vähentää kroonisten sairauksien riskiä ja parantaa elämänlaatua. Ammattilaisen motivoivan vuorovaikutuksen osaaminen on keskeistä, jotta juuri itselle ja omaan elämäntilanteeseen sopivat sisäiset motivaattorit löytyvät.
- Päivittyvä ja ajantasainen Hyvinvointia elintavoilla -sivusto tukee pirkanmaalaisten hyvinvointia ja terveyttä tarjoamalla luotettavaa tietoa ja ohjausta toimintaan ja tapahtumiin.
- Planetaarinen terveys ja hyvinvointi on lähestymistapa, joka huomioi ihmisen ja muun luonnon hyvinvoinnin systeemisenä kokonaisuutena. Elintapaohjauksessa tämä tarkoittaa kannustamista kestäviin valintoihin, kuten planetaariseen ruokavalioon, aktiivisiin kulkutapoihin, nikotiinituotteiden käytön lopettamiseen ja luontoyhteyteen.

Luontohyvinvointia yhteydestä luontoon

- Luonnolla on monenlaisia vaikutuksia ihmisen terveyteen ja hyvinvointiin. Luontoympäristöt ovat tärkeitä vapaa-ajanvieton ja harrastamisen paikkoja. Luonto rauhoittaa, kannustaa liikkumaan ja voi olla paikka ihmisten välisille tapaamisille. Vapaa-ajan omaehtoinen toiminta luonnossa tukee terveyttä ja hyvinvointia, mikä on tärkeää kansanterveydellisesti.
- Pirkanmaan kunnissa on valtavasti luontoa, jonka hyvinvointivaikutuksista voi nauttia jokaisen-oikeuksia noudattaen. Kunnat turvaavat paikallisen luonnon monimuotoisuutta ja kestäväää kehitystä omassa päätöksenteossaan sekä mahdollistavat asukkailleen luontokokemuksia.
- Pirhan strategiassa mainitaan, että pirkanmaalaisen kokonaishyvinvoinnin turvaaminen edellyttää ihmisen ja luonnon hyvinvoinnin keskinäisriippuvuuden tunnistamista sekä planetaarisen terveyden edistämistä.
- Pirkanmaalaisen luontoyhteyttä voidaan edistää viestimällä tutkittua tietoa luonnon vaikutuksista terveyteen ja mielen hyvinvointiin. Hyvinvointia elintavoilla -sivusto sekä ammattilaisille kohdennettu elintapaohjauksen käsikirja sisältävät kattavasti luotettavaa tietoa aiheesta. Myös suunnitteilla olevan Hyvinvointilähetteen sekä Terveysmetsä-toimintamallin avulla voidaan ohjata ja neuvoa pirkanmaalaisia hyötymään luonnosta.

Hyvinvointia kulttuurista

- Kulttuurihyvinvoinnilla tarkoitetaan kulttuurin ja taiteen mahdollisuuksia edistää ihmisen hyvinvointia ja terveyttä läpi elämän. Laaja määrällinen ja laadullinen tutkimusnäyttö tukee taiteen ja kulttuurin positiivisia vaikutuksia. Kulttuuri- ja taidekokemukset muun muassa vähentävät yksinäisyyttä ja syrjäytymistä ja lisäävät osallisuutta, elämän iloa, voimavaroja ja merkityksellisyyden kokemuksia.
- Taidetta ja kulttuuria voidaan käyttää tavoitteellisesti edistämään hyvinvointia. Ammattilaisten osaamista tuetaan muun muassa kulttuurihyvinvoinnin puheeksioton mallin käyttöönotolla ja vahvistamalla kulttuurihyvinvointiin liittyvää palvelu- ja asiakasohjausta. Kaikukortti-toimintamallia laajennetaan ja toimintaa kehitetään halukkaiden kuntien ja Pirhan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tiimin koordinoitiresurssien puitteissa.
- Verkostoyhteistyön tarkoituksena on monialaisen yhteistyön vahvistaminen sekä hyvinvointialueen, kuntien ja kulttuuritoimijoiden roolien selkeyttäminen kulttuurihyvinvoinnin edistämisessä.
- Pirkanmaan alueellisessa kulttuurihyvinvointisuunnitelmassa kuvataan hyvinvointialueen ja kulttuuritoimijoiden yhteinen visio, tavoitteet ja toimenpiteet. Pirkanmaan alueellinen kulttuurihyvinvointisuunnitelma päivitetään vuoden 2026 aikana.

Lapset, nuoret ja aikuiset digimaailmassa

- Sosiaalinen media ja digilaitteet ovat tärkeitä välineitä esimerkiksi yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen, ihmissuhteiden ylläpitämiseen sekä avun ja tuen hakemiseen. On tärkeää panostaa mediataitojen laajaan opetukseen sekä lisätä tietoisuutta liiallisen ruutuajan haitallisista vaikutuksista. Kaikkia ikäryhmiä tulee kannustaa vähentämään ruutuaikaa ja toimimaan turvallisesti ja asiallisesti sosiaalisessa mediassa.
- Aikuisella on lasta ja nuorta paremmat valmiudet ymmärtää sosiaalisen median ja algoritmien logiikkaa ja toimia turvallisesti internetissä. Huolta pitävän aikuisen tulisi tietää, mitä lapsi tai nuori somessa näkee ja tekee. Media-, tunnetaito- ja seksuaalikasvatuksella on merkitystä muun muassa siihen, altistuvatko lapset vahingollisille somehaasteille. Aikuisten, etenkin vanhempien, olisi myös hyvä tarkastella omaa ruudunkäyttöään ja sen vaikutuksia.
- Ehkäisevää päihdetyötä ja väkivallan ehkäisyä digiympäristöissä tehdään tuomalla tietoa sekä lapsille että aikuisille. Elintapaohjauksen tulokulmasta on tärkeää vähentää liiallista ruutuaikaa ja edistää muuta aktiivisuutta. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa huomioidaan muun muassa Terveystieteiden tutkimuskeskuksen Lasten digisuositukset 0-13-vuotiaille.

Turvallisuusyhteistyöllä vakautta arkeen

- Turvallisuuden tunne on yksi ihmisen hyvinvoinnin kokemuksen perusasioista. Siihen voi vaikuttaa sekä globaalit että paikalliset elinolot ja tapahtumat. Turvallisuuden tunne muodostuu useasta osa-alueesta, kuten yhteisöllisyydestä, osallisuudesta ja vaikutusmahdollisuuksista, luottamuksesta muihin ihmisiin ja elämänhallinnan kokemuksesta. Turvallisuuden tunne voi auttaa selviytymään haastavista elämäntilanteista.
- Pirkanmaalla on tunnistettu tarve luoda laajassa yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa objektiivista tilannekuvaa alueen turvallisuudesta. Hyvinvointialue vahvistaa hyte- ja turvallisuustyön yhteistä tekemistä jaetun tilannekuvan, yhteisten tavoitteiden ja yhteisen viestinnän kautta.
- Kolmannella sektorilla on tunnistettu rooli turvallisuuden tunteen vahvistamisessa sekä yhteiskunnallisen resilienssin luomisessa. Myös vapaaehtoistoiminta on keskeinen voimavara, joka lisää ihmisten välistä luottamusta, yhteisöllisyyttä ja arjen turvallisuutta.
- Kaikille asukkaille turvallisen Pirkanmaan edellyttäviä toimenpiteitä toteutetaan etenkin Ehkäisevän päihdetyön suunnitelman ja Väkivallan ehkäisytoimenpideohjelman mukaisesti.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tiedolla johtaminen Pirkanmaalla

- Hyvinvointialueen ja kuntien tärkeällä hyte-yhdyspinnalla risteilee asukkaiden palvelupolkuja, joihin toimijat eri kohdissa tuottavat palveluja, ohjausta ja neuvontaa. Hyvinvointialueella on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin, kun tehtävä kytkeytyy sen muihin lakisääteisiin tehtäviin eli sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja sen järjestämiseen. Hyvinvointialueiden tehtävänä on myös tukea kuntia asiantuntemuksellaan.
- Suomen suurimman hyvinvointialueen yhteisen hyte-tilannekuvan, tietopohjan ja mittareiden määrittely on alussa. Sekä Pirhan että kuntien hyte-työn tiedolla johtamista halutaan kehittää systemaattisesti. Pirhan asiakas- ja potilastietojärjestelmien yhtenäistyminen osaltaan edistää tietojohdamisen perustan luomista visuaalisen analytiikan Tableau-alustalle.
- Yhteistyön rakenteet vaativat yhteistä tarkastelua ja sopimista. Vaikuttavaan alueelliseen hyte-työhön tarvitaan kuntien, kolmannen sektorin ja Pirhan välistä suunnitelmallista, tietoon pohjautuvaa johtamista ja yhdessä tekemistä. Tärkeää on myös koota ja hyödyntää eri toimijoille kertyvää palautetta sekä kokemus- ja ilmiötietoa.

Alueellisten toimijoiden yhteinen viesti

- Kun pirkanmaalaisen asukkaan palvelupolut ovat sujuvia, tarkoittaa se eri palveluntuottajien ja muiden toimijoiden toimivaa yhteistyötä. Yhteistyön yksi kivijalka on viestiminen. Eri toimijoiden yhteisellä viestinnällä voidaan luoda turvallisuuden tunnetta ja palauttaa ihmisten luottamusta yhteiskuntaan. Usean toimijan monikanavaisella viestinnällä voidaan myös tavoittaa laajempi joukko asukkaita. Yhteisistä asioista monesta eri näkökulmasta viestiminen voi myös edistää vaikuttavaa ennalta ehkäisevää ja edistävää hyte-työtä.
- Alueellisessa hyte-viestinnässä voidaan hyödyntää yhteisiä viestintäkampanjoita ajankohtaisiin ilmiöihin pohjautuen. Ehkäisevässä päihdetyössä, elintapaohjauksessa ja väkivallan ehkäisyssä monitoimijaisen verkoston osapuolet täydentävät ja tukevat toistensa toimintaa. Samalla lailla myös yhdessä toteutettu viestintä täydentää ja tukee sekä toimijoita että toiminnasta hyötyviä asukkaita.
- Yhteisellä viestinnällä voidaan myös edistää hyte-toimijoiden näkyvyyttä ja painoarvoa, ja saattaa tutkittua tietoa asukkaille käyttäytymisen muutosten tueksi.

Vaikuttavaa yhdyspintatyötä HYTE-kertoimen kannustamana

- HYTE-kerroin perustuu tarpeeseen siirtää painopistettä korjaavista palveluista ehkäisevään ja terveyttä edistävään toimintaan ja korostaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen strategista merkitystä. HYTE-kerroin kohdentuu toimiin, jotka vähentävät sairastavuutta ja parantavat väestön elämänlaatua pitkällä aikavälillä. Sillä mitataan kansansairauksien ehkäisyä, ikääntyvän väestön toimintakyvyn edistämistä, tapaturmien vähentämistä, syrjäytymisen ehkäisyä, sosiaalista hyvinvointia ja työllistymisen edistämistä.
- HYTE-kertoimen laskenta perustuu 11 indikaattoriin, joiden perusteella määritetään hyvinvointialueen tuloksellisuutta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Pirhalla on parannettavaa alueen tuloksessa sekä mahdollisuus suurempaan rahoitukseen, kuin mitä vuodelle 2026 myönnettiin vuosien 2022-2024 indikaattoritulosten perusteella.
- Kuntien tulosindikaattoreissa on yhtäläisyyksiä hyvinvointialueen indikaattoreihin: nuorten aikuisten syrjäytymisriski, työkyvyttömyyseläkkeellä olevien määrä ja ikääntyneiden lonkkamurtumat. Molemmille yhteinen tulosindikaattori kuvaa pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneiden henkilöiden määrää. Pirhan ja alueen kuntien tavoitteellisella yhteistyöllä on vaikutusta asukkaiden hyvinvointiin ja molempien organisaatioiden HYTE-kerroinvaltionrahoitusosuuteen.

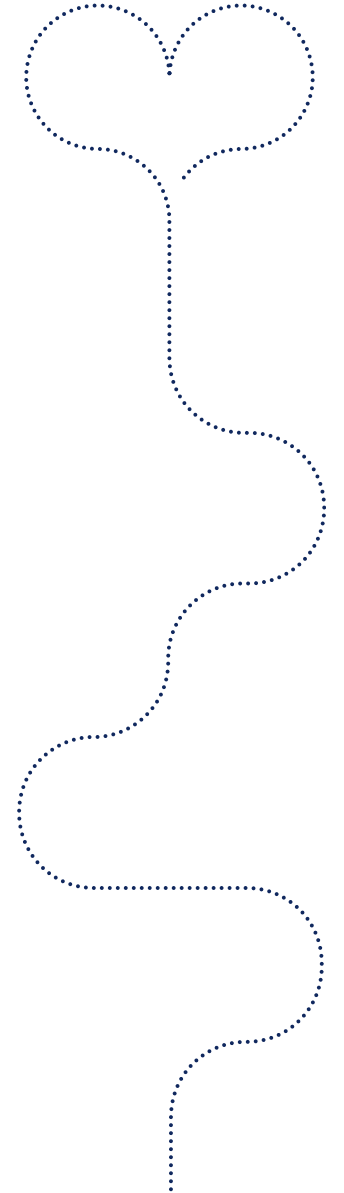

Hyvinvointisuunnitelman toimeenpano ja seuranta

Seuraavassa taulukossa kuvataan suunnitelman viemistä käytäntöön ja sen ohjausta ja seurantaa.

Suunnitelman toimeenpano ja seuranta

Painopisteet ja poikkileikkaavat toimenpiteet	Hyte-työn tavoitteet on jaoteltu viiteen painopisteeseen. Lisäksi suunnitelmassa on painopisteet poikkileikkaavia toimenpiteitä.
Suunnitelman tavoitteet	Painopistekohtaiset tavoitteet tarkentavat vuosien 2026-2029 tekemisen suuntaa.
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvottelu	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vuosittain käytävissä neuvottelussa sovitaan kuntien, kolmannen sektorin sekä muiden alueella hyte-työtä tekevien toimijoiden kanssa tavoitteista, toimenpiteistä, yhteistyöstä ja seurannasta.
Strategia ja talousarvio	Pirhan palveluissa hyte-suunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet konkretisoituvat strategian toimeenpanon ja talousarviotavoitteiden kautta vuositason tehtäviksi.
Ohjaus ja johtaminen	Suunnitelman toimeenpanoa ohjaa Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen integraatiotyöryhmä. HYTE-työtä johtaa strategiajohtaja.
Raportointi	Suunnitelman toteutumista raportoidaan vuosittain aluevaltuustolle, neljännesvuosittain integraatiotyöryhmälle sekä Pirhan osavuosikatsauksen yhteydessä. Toteumaa seurataan myös hyvinvointikoordinaattoriverkostossa ja vuosittaisessa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvottelussa.
Pirkanmaan hyvinvointialue	

Suunnitelmapäivityksen valmistelu

Prosessi ja osallistaminen

Suunnitelmapäivityksen ohjaus ja yhteistyö

Tarve päivittää alkuperäinen suunnitelma todettiin sen ensimmäisenä toimeenpanovuotena 2024.

Suunnitelma esitettiin päivitettäväksi siten, että se kattaa vuodet 2026-2029.

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vuosiraportti 2024 –esitys päivittämisestä
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvottelu 16.5.2025 – päivitystyön startti
- Sosiaali- ja terveystalvelujen tehtävälueen johtoryhmä 11.6. ja 10.12.2025, 11.2.2026
- Konsernipalvelujen johtoryhmä 18.6.2025 ja 18.2.2026
- Sairaalapalvelujen johtoryhmä 12.8.2025
- Pelastus- ja ensihoitopalvelujen johtoryhmä 13.8.2025
- Ikäihmisten ja vammaispalvelujen johtoryhmä 14.8.2025
- Lasten, nuorten ja perheiden johtoryhmä 14.8.2025
- Avopalvelujen johtoryhmä 11.9.2025
- Pirkanmaan hyvinvointikoordinaattorit 3.6., 26.8., 23.9. ja 28.10.2025
- Hyvinvointia edistävien valintojen tukeminen –ideahaaste henkilöstölle 18.9.-3.10.2025
- Järjestöyhteistyöryhmä 22.10.2025
- Ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden valiokunta 5.11.2025 ja 17.3.2026
- Tulevaisuus- ja turvallisuusvaliokunta 6.11.2025 ja 26.3.2026
- Lasten, nuorten, perheiden ja työikäisten valiokunta 11.11.2025 ja 25.3.2026
- Vammaisneuvosto 12.11.2025 ja 18.2.2026
- Nuorisovaltuusto 20.11.2025 ja 19.3.2026
- Vanhusneuvosto 25.11.2025 ja 3.3.2026
- Sosiaali- ja terveystalvelujen kehittämisverkosto 1.12.2025
- Hyvinvointialueen johtoryhmä 17.3.2026
- Valiokuntien, toimielinten, kuntien ja järjestöjen lausunnot helmi-maaliskuu 2026
- Aluehallitus 13.4.2026
- Aluevaltuusto 27.4.2026

Lähteet

Lähteet 1/2

- Pirkanmaan alueelliset hyvinvointisuunnitelmat vuosille 2023-2026: [Säännöt, ohjelmat ja suunnitelmat - pirha.fi](https://www.pirha.fi/documents/d/guest/pirkanmaan-hyvinvointialueen-vammaispoliittinen-ohjelma)
- Yhdenvertaisuuslaki: [Yhdenvertaisuuslaki | 1325/2014 | Lainsäädäntö | Finlex](#)
- Pirkanmaan hyvinvointialueen vammaispoliittinen ohjelma: <https://www.pirha.fi/documents/d/guest/pirkanmaan-hyvinvointialueen-vammaispoliittinen-ohjelma>
- HYTE-kerroin – kannustin hyvinvointialueille: <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/alueellinen-hyvinvointijohtaminen/hyte-kerroin-kannustin-hyvinvointialueille>
- Hyvinvointia elintavoilla –sivusto: <https://www.pirha.fi/web/hyvinvointiaelintavoilla>
- Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston ohjauskirje (4.4.2025, dnro LSSAVI/6786/2025)
- WHO, [What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review](#), Fancourt, D. & Finn, S. (2019)
- Luontolähete: [Luontolähete - vaikuttavien luontoavusteisten toimintatapojen kehittäminen ja kokeilu kunnissa | Luonnonvarakeskus](#)
- Terveysmetsätoiminta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä: <https://jukuri.luke.fi/items/37aeed1b-3488-4bea-906e-0ae0c0f780aa>
- Planetaarinen terveys: <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk01416/planetaarinen-terveys-avaa-yymmarrysta-ihmisen-ja-muun-luonnon-valisista-yhteyksista?q>
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen digisuositukset 0-13-vuotiaille lapsille: <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/lasten-ja-nuorten-digitaalinen-hyvinvointi-ja-turvallisuus/lasten-digisuositukset-0-13-vuotiaille>
- Pirkanmaan hyvinvointialueen strategia 2026-2029: [Hyvinvointialueen strategia 2026 - 2029 \(pdf, 506.5kt\)](#)
- Pirkanmaan hyvinvointialueen Järjestöyhteistyön asiakirja: [Pirkanmaan hyvinvointialueen järjestöyhteistyön asiakirja](#)

Lähteet 2/2

THL:n raportit ja tutkimukset:

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (2025). *Kansallinen terveyst indeksi 2021–2023: Tilastoraportti 7.5.2025.*
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (2025). *Ratkaisuja ke stävän yhteiskunnan rakentamiseen: Väestön terveys- ja hyvinvointikatsaus 2025 (Raportti 1/2025)*
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (2025). *Aikuisväestön hyvinvointi ja terveys – Terve Suomi 2024 -tutkimus: Tilastoraportti 15.5.2025.*
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (2025). *Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2025: Tilastoraportti 17.9.2025.*
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (2025). *Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen Pirkanmaan hyvinvointialueella: Alueellinen asiantuntija-arvio, syksy 2025.*

Muut raportit ja selvitykset:

- Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA). (2025). *Asunnottomat 2024 (Selvitys 2/2025).*
- Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus). (2025). *Pirkanmaan työllisyyskatsaus lokakuu 2025.*
- Pirkanmaan liitto, Pirkanmaan hyvinvointialue, Tampereen kaupunki & Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä. (2024). *Pirkanmaan tulevaisuustarkastelu – Neljä skenaariota tulevaisuuteen: Loppuraportti ja sisäinen skenaariokoonti Pirhan näkökulmasta.*
- Pirkanmaan hyvinvointialue. (2024). *Huumeilmiöt Pirkanmaalla 2024: Sosiaalinen raportti.*
- Taloustutkimus. (2023). *Muuttohalukkuus Suomessa 2023.*
- Tampereen kaupunkiseutu. (2025). *Väestökatsaus heinäkuu 2025.* Raportti päivitetty 19.8.2025.
- Tampereen kaupunkiseutu. (2025). *Väestö 2040 -tulevaisuustarkastelu: Loppuraportti.*
- T-Media. (2025). *Kaupunkien Vetovoima & Pitovoima -tutkimus 2025.*
- Valtioneuvosto. (2025). *Hyvinvointialueiden tehtäviä koskevat valtakunnalliset tavoitteet vuosille 2025–2029.*

Tilastotiedot:

- Tilastokeskus. (2024). *Väestöennuste 2024: 2024–2045.* Päivitetty viimeksi 24.10.2024.
- Tilastokeskus. (2024). *Väestöllinen huoltosuhde alueittain, 2024–2045.* Päivitetty viimeksi 24.10.2024.
- Tilastokeskus. (2024). *Työssäkäyntitilasto: Taloudellinen huoltosuhde, työpaikkaomavaraisuus alueittain 2023.* Päivitetty viimeksi 17.12.2024.
- Tilastokeskus. (2024). *Tulonjakotilasto: Asuntoväestön pienituloisuusaste ja asuntoväestöön kuuluvien lasten pienituloisuusaste 2023.* Päivitetty viimeksi 17.12.2024.
- Tilastokeskus. (2025). *Kuolemansyytilastot; Kuolemansyyt 2024 (Katsaus 29.10.2025).* Päivitetty viimeksi 29.10.2025.
- Tilastokeskus. (2025). *Väestön ennakkotilasto: Väestörakenteen ennakkotiedot alueittain 10/2025.* Päivitetty viimeksi 25.11.2025.
- Sotkanet. (2025). *Kansallinen terveyst indeksi 2021–2023; Sairastavuusindeksit, työkyvyttömyysindeksi.* Päivitetty 5.5.2025.
- Sotkanet. (2025). *Rikoksista syyllisiksi epäillyt 0–20-vuotiaat.* Päivitetty 5.6.2025.